

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નંબર ૯૯૪/૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાની

સહી/–

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ હેમંત એમ. પ્રચ્છક

સહી/–

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી હા.
---	---

	આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને સંદર્ભ કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના.

=====

હેમેબેન, ચંપકલાલ ધાબુવાલાની પુત્રી

વિરુદ્ધ

અપૂર્વભાઈ અનિલભાઈ દેસાઈ

=====

ઉપસ્થિતિ :

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી કે. વી. શીલટ (૮૩૪)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે આપવામાં આવેલ નિયમ

=====

કોરમ: માનનીય સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાની

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ હેમંત એમ. પ્રચ્છક

તારીખ:૧૧/૦૭/૨૦૨૨

મૌખિક ચુકાદો

(પર: માનનીય સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાની)

૧. ફેમિલી કોર્ટ, સુરત દ્વારા ફેમિલી સ્ટુટ નંબર ૨૩૯/૨૦૧૧ માં આપેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે ફેમિલી કોર્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૯ હેઠળ આ પ્રથમ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩. સુરત ખાતે હિન્દુ રિવાજો અને અધિકારો અનુસાર, હિંદુ પક્ષો વચ્ચેના લગ્ન તારીખ ૦૩/૦૭/૨૦૦૩ ના રોજ સંપન્ન થયા હતા અને ૧૫/૦૪/૨૦૦૪ ના રોજ ઉપરોક્ત લગ્નમાંથી એક પુત્રીનો જન્મ થયો હતો.આ અપીલ દાખલ કરતા સમયે, ૧૧ વર્ષની પુત્રી તેની માતા સાથે રહેતી હતી.

૩.૧ સુરતની કૌટુંબિક અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશે ફૂરતા અને ત્યાગના આધારે છૂટાછેડાના હુકમને નકારી કાઢવાના ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત થઈને આ પ્રથમ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩.૨ અપીલકર્તા દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે તે વર્ષ ૨૦૧૧ માં છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કર્યા પછી સાત વર્ષથી વધુ સમયથી પ્રતિવાદી-પતિથી અલગ રહી રહી હતી.આ બધું ફૂરતા અને ત્યાગને કારણે છે.તેમની સાથે રહેવાનો સમયગાળો લગ્ન પછી માત્ર સાડા ત્રણ મહિનાની આસપાસ હતો.ન તો પ્રતિવાદીએ પોતાનો કેસ પુરાવામાં રજૂ કર્યો છે અને ન તો ફૂરતા અને ત્યાગ બંનેના સંદર્ભમાં અપીલકર્તાની સોગંદ પરની જુબાની ને પડકારી છે અને તેમ છતાં કોર્ટે રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓનું ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે.લગભગ ૧૧ વર્ષનો સતત ત્યાગ એ અદાલત માટે છૂટાછેડાના હુકમની મંજૂરીને ધ્યાનમાં લેવા માટે પૂરતો આધાર હોવાનું માનવામાં આવે છે.

૩.૩ તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે એપ્રિલ ૨૦૨૨માં દીકરી મોટી થઈ ત્યાં સુધી તેના ભરણપોષણ માટે ૨૦૦૦ રૂપિયાની રકમ ચૂકવવામાં આવી રહી હતી.અપીલકર્તાએ કોઈ પણ સમયે ભરણપોષણની રકમ માંગી નથી, કારણ કે તે પોતે પ્રોફેસર છે.

જ. આ અદાલતે ૨૪/૬/૨૦૧૫ પર નોટિસ જારી કરી અને બે સ્થગન પર, અપીલને સૂચિત કરતી વખતે, પ્રતિવાદીને સેવા આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. આ અદાલત દ્વારા ૧૮/૧/૨૦૨૨ પર પણ નોંધ લેવામાં આવી હતી કે યોગ્ય રીતે સેવા આપવામાં આવી હોવા છતાં, પ્રતિવાદીએ હાજર ન રહેવાનું પસંદ કર્યું છે. તારીખ ૧૮/૦૧/૨૦૨૨ નો આદેશ નીચે મુજબ છે ;

“વર્તમાન અપીલમાં, કોર્ટને ૦૭ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૧ના રોજ નીચેના આદેશ પસાર કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો.

“આ પ્રથમ અપીલમાં, અપીલકર્તા-પત્નીએ સુરતની કૌટુંબિક અદાલતના વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયાધીશ દ્વારા કૌટુંબિક દાવો નંબર ૨૩૮/૨૦૧૧ રદ કરવાના ૧૨/૧/૨૦૧૫ ના ચુકાદા અને આદેશને પડકાર્યો છે, જે હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમ, ૧૯૫૫ની કલમ ૧૩ (૧) (i-a) (i-b) હેઠળ છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે દાવો હતો.

૨. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે જણાવ્યું હતું કે અપીલકર્તા અને પ્રતિવાદી વચ્ચેના લગ્ન ૩/૭/૨૦૦૩ પર કરવામાં આવ્યા હતા અને લગ્નના ત્રણ મહિનાની અંદર, અપીલકર્તાને ત્યજી દેવામાં

આવ્યો હતો.૧૫/૪/૨૦૦૪ પર એક દીકરીનો જન્મ થયો હતો.હાલમાં અપીલકર્તા અને પુત્રી છેલ્લા અઢાર વર્ષથી અલગ રહે છે.

૩. આ અપીલની સ્થિતિ દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદીને રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ એડી દ્વારા સેવા આપવામાં આવે છે. જ્યારે કોઈ હાજર થતું નથી, ત્યારે અપીલનો રેકૉર્ડ પ્રતિવાદી દ્વારા ૨૯/૭/૨૦૨૧ તારીખના સંદેશાવ્યવહારની સાક્ષી આપે છે.

૪. અમે પ્રતિવાદીને અદાલતની કાર્યવાહીને સરળ બનાવવા માટે વ્યક્તિગત રીતે અથવા વકીલ દ્વારા હાજર રહેવાની અપેક્ષા રાખીને ૨૨/૧૨/૨૦૨૧ પર પરત કરી શકાય તેવી નવી નોટિસ જારી કરવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ.

૫. નોટિસ એ સરનામે જારી કરવામાં આવશે કે જે પ્રતિવાદીના પત્રમાં ઉપરોક્ત છે-બી-૦૫, વૈભવ સોસાયટી, પાલનપુર પટિયા, રાંદેર રોડ, સુરત -૦૯.

૬. સીધી સેવાની મંજૂરી છે.

૭. આ આદેશ પ્રતિવાદીને <apurvaadesai@gmail.com>
પર ઈ-મેલની રીત પર મોકલવામાં આવશે જેનો ઉલ્લેખ
પ્રતિવાદીએ તેના ઉક્ત પત્રમાં કર્યો છે.”

૨. ઉપરોક્ત આદેશ પછી, અપીલ ૨૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૧ ના રોજ પોસ્ટ
કરવામાં આવી હતી, જે તારીખે અપીલકર્તાના જાણીતા વકીલે પ્રથમ
અપીલની સેવાની સાબિતી આપવાની નોટિસની નકલ અને પ્રતિવાદીને
આગામી તારીખ વિશેની સૂચના આપી હતી.પ્રતિવાદી-પતિ હાજર થયા
નથી.

૩. સંજોગોની સંપૂર્ણતામાં, અપીલમાં સામેલ વિષયને ધ્યાનમાં રાખીને
અને પ્રતિવાદીને અદાલત સમક્ષ હાજર થવા અને તેનો કેસ રજૂ કરવા માટે
વધારાની અને અંતિમ તક આપવા માટે, અમે રજિસ્ટ્રીને અહીં પ્રતિવાદીને
નોટિસ જારી કરવા માટે નિર્દેશ આપવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ.

૪. સામાન્ય સ્વરૂપ ઉપરાંત નોટિસમાં પ્રતિવાદીને એવી સૂચના પણ હશે
કે જો આગામી તારીખે પ્રતિવાદી હાજર થવામાં અથવા હાજર થવામાં

નિષ્ફળ જાય, તો કોર્ટ યોગ્યતા પર અપીલની સુનાવણી માટે આગળ વધી શકે છે.

પ. પ્રતિવાદીને ઉપરની નોટિસ ૧૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૨ના રોજ પરત કરવા યોગ્ય રહેશે."

પ. અમે લગભગ ૭ વર્ષ પછી અંતિમ સુનાવણી માટે અપીલ હાથ ધરી છે, જ્યાં અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે. વી. શેલતે અપીલ મેમોની લાઈન સાથે દલીલ કરી છે અને વિનંતી કરી છે કે પુત્રી પણ મોટી થઈ ગઈ છે અને પતિએ ક્યારેય બાળકને જોવાની ચિંતા કરી નથી કે પરિવારની કોઈ કાળજી લીધી નથી. એકવાર તેમના દ્વારા એક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે તેમને પુત્રીનો સંપર્ક કરવાની મંજૂરી નથી અને તેઓ વૈવાહિક અધિકારો ઈચ્છતા હતા. જોકે, ત્યારબાદ કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી. તેમણે અપીલકર્તાની તરફેણમાં છૂટાછેડાનો હુકમનામું આપવો જરૂરી છે તે તેમના નિવેદનને સાબિત કરવા માટે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખવાનું પસંદ કર્યું છે. એ નિર્ણયો જેના પર અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે આધાર રાખ્યો છે, તે નીચે પ્રમાણે છે;

૧. વિજય કુમાર રામચંદ્ર ભાટે વિરુદ્ધ નીલા વિજય કુમાર ભાટે (૨૦૦૩) ૬ એસ. સી. સી. ૩૩૪ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.
૨. વિશ્વનાથ અગ્રવાલ પુત્ર સીતારામ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ સરલા વિશ્વનાથ અગ્રવાલે (૨૦૧૨) ૭ એસસીસી ૨૮૮માં અહેવાલ આપ્યો હતો.
૩. સમર ઘોષ વિરુદ્ધ જયા ઘોષ (૨૦૦૭) એસ. સી. સી. ૫૧૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૬. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડના અવલોકન પર, એવું લાગે છે કે લગ્ન ૩/૭/૨૦૦૩ પર પક્ષો વચ્ચે થયા હતા.તેઓ બંને પી. એચ. ડી. છે. પત્ની એન્જિનિયરિંગ કોલેજમાં પ્રોફેસર છે અને પતિ શેર-બ્રોકર છે અને સંપર્કનું કામ પણ કરે છે.ઓક્ટોબર ૨૦૦૩ ના રોજ, પત્ની તે સમયે ગર્ભવતી હતી, તેણીના જણાવ્યા અનુસાર, તેણી ત્યજી દેવામાં આવી હતી.બાળકનો જન્મ ૧૫/૪/૨૦૦૪ પર થયો હતો, જે હવે એપ્રિલ ૨૦૨૨થી મેજર છે.

૭. વર્ષ ૨૦૦૮ માં, અપીલકર્તાના પિતાનું અવસાન થયા પછી, તેમણે પુત્રીની ભરણપોષણ માટે પૂછ્યું હતું.દર મહિને ૨૦૦૦ રૂપિયાની રકમ કોર્ટ દ્વારા ૨૯/૪/૨૦૦૮ પર નિર્દેશિત કરવામાં આવી હતી.૧૩/૮/૨૦૦૮ પર, પતિએ વૈવાહિક અધિકારોની પુનઃસ્થાપના માટે નોટિસ પણ આપી હતી અને એવો પણ

આરોપ લગાવ્યો હતો કે તેને મુલાકાતનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો ન હતો.૧૩/૬/૨૦૧૧ પર, અપીલકર્તાએ છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે દાવો દાખલ કર્યો, જેમાં, મુખ્ય તપાસમાં તેણીએ પતિ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી અપમાનજનક ભાષા અને અપીલકર્તા સામે તેના અવિચારી આક્ષેપો વિશે વાત કરી છે.ઓક્ટોબર ૨૦૦૩ થી ફૂરતા અને ત્યાગ એ આવશ્યક આધારો છે જેના આધારે તેણે છૂટાછેડા માટે વિનંતી કરી હતી.અપીલકર્તાના મામા-જગદીશભાઈ ઘિવાલાના પુરાવાએ અપીલકર્તાના નિવેદનને સમર્થન આપ્યું હતું.

૭.૧ એવું લાગે છે કે પ્રતિવાદી પતિએ આંક ૪૩ દ્વારા પુરાવા આપ્યા છે અને કોસ એક્ઝામિનેશન પણ વ્યાપક રીતે કરવામાં આવે છે.તે શેર-બ્રોકર તરીકે કામ કરે છે અને સંપર્કનું કામ પણ કરે છે.તેમણે આરોપ લગાવ્યો છે કે અપીલકર્તા તેમને ક્યારેય પસંદ નહોતા કરતા અને પરિસ્થિતિનો સામનો કરવાની તેમની પોતાની રીત હતી.તેણી જીવનને પોતાની રીતે જીવવા માંગતી હતી અને તેથી, લગ્ન પછી તરત જ, તેણીએ પતિને છોડી દેવાનું પસંદ કર્યું હતું અને તેણીએ 'શ્રીધન' કહી શકાય તેવી વસ્તુઓ પણ લઈ લીધી હતી.તેમને દર મહિને ૧,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા પગાર પણ મળી રહ્યો છે.તેણીએ તેના માતાપિતા સાથે રહેવાનું પસંદ કર્યું અને તેનાથી તેના વૈવાહિક અધિકારો ગંભીર રીતે જોખમમાં મુકાયા હતા.દીકરીને પણ કોઈ કારણ કે તુક વગર લઈ જવામાં આવી હતી.તેણે તેના પર અન્ય લોકો સાથે લગ્નેતર સંબંધો હોવાનો આરોપ લગાવ્યો

છે.તેમણે કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિનો ઉલ્લેખ કર્યો નથી પરંતુ આડેધડ આરોપ
 લગાવ્યો છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે ફરિયાદ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૮ (એ)
 હેઠળ સી. આર. નંબર ૭૩/૨૦૧૦ હતી, જ્યાં ક્રિમિનલ કેસ નંબર
 ૩૩૨૫૮/૨૦૧૦ માં આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું છે.તે કોઈ ફૂરતા હતી તે
 સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે.તે આગળ તેમનું કહેવું છે કે તેમનો વાર્ષિક
 પગાર રૂ.૫૦ લાખ જેટલો ઓછો છે.તેની વિગતવાર કોસ એક્ઝામિનેશનમાં
 અપીલકર્તાના માતાપિતાના મૃત્યુ સંબંધિત પ્રશ્નો પણ સામેલ છે, તેની પાસે
 કોઈ ચાવી નહોતી.તે પણ સંમત થયો કે તેને ખબર નથી કે તેણીનો પગાર કેટલો
 છે.તેણીની માતાની સારવાર માટે, તેણીએ કોઈ જવાબદારી લેવી પડી હતી કે
 કેમ તે પણ આ વ્યક્તિને ખબર નહોતી.દીકરી શહેરની શાળામાં અભ્યાસ કરે
 છે.તે સંમત થયું હતું કે સમગ્ર ખર્ચ અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવી રહ્યો
 છે.તેમણે એ વાત પર પણ સ્પષ્ટ સંમતિ વ્યક્ત કરી હતી કે તેમણે એવા કોઈ
 પુરુષ સભ્યને જોયા નથી કે જેમની સાથે અપીલકર્તા રાત્રે અથવા પાર્ટીમાં બહાર
 જઈ શકે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, પુત્રીએ એક વખત ટેલિફોન પર માતા
 તરફથી કેટલીક સતામણીની ફરિયાદ કરી હતી, જેના વિશે તેણે કોઈ પણ સમયે
 અદાલતને લેખિતમાં જણાવ્યું નથી.તેઓ આવકવેરો ચૂકવતા નથી અને તેઓ
 સંમત થયા હતા કે અપીલકર્તા તેમની સાથે લગભગ ત્રણ મહિના સુધી રહ્યા હતા
 અને તે સમયગાળા દરમિયાન, તેમને ભાગ્યે જ બંને વચ્ચેના કોઈ વિવાદની યાદ
 આવે છે.તે સંમત છે કે એન. એસ. સી. અને કે. વી. પી. પરબિડીયાઓ તેમની

સાથે ન હતા, જે લગ્ન દરમિયાન આપવામાં આવ્યા હતા.પરિવાર સારી રીતે સ્થાયી છે અને તેનો ભાઈ છેલ્લા પાંચથી છ વર્ષથી યુ. એસ. માં છે.તેમના પિતા પીટી સાયન્સ કોલેજમાં લેક્ચરર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને તેઓ નિવૃત્ત થયા હતા, જેઓ ૨૦૦૮થી પેન્શન પણ મેળવે છે.પ્રતિવાદીના જણાવ્યા અનુસાર, તે એકલો જ રહ્યો હતો.

૮. તેઓ સંમત થયા છે કે, કોઈ પણ સમયે, વૈવાહિક અધિકારોની પુનઃસ્થાપના માટે નોટિસ જારી કર્યા પછી, તેમણે કોઈ પણ દાવાને પ્રાધાન્ય આપ્યું નથી અને બાળકની કસ્ટડી માટે પણ, તેમણે ક્યારેય કોઈ અદાલતનો દરવાજો ખખડાવ્યો નથી.તેમણે દીકરીની સારસંભાળ માટે પણ કોઈ વ્યવસ્થા કરી નથી.તે માનવ અંગોના નિકાલ માટે ડોક્ટરો માટે અને તેમના વતી સરકાર પાસેથી પરવાનગી મેળવે છે.તેને ૧૫/૪/૨૦૦૪ પર દીકરીના જન્મ વિશે ખબર પડી પરંતુ તે દીકરીને મળવા ગયો ન હતો.તે જાણતો હતો કે અપીલકર્તા ગર્ભવતી છે.તેઓ જાણતા હતા કે અપીલકર્તા પી. એચ. ડી. નો અભ્યાસ કરી રહ્યો હતો અને તેણે ૨૦૦૭માં ડિગ્રી મેળવી હતી.તેને એ પણ ખબર નથી કે સારવાર માટે કોઈ દેવું થયું છે કે નહીં.તેને એ પણ ખબર નથી કે અપીલકર્તાના માતા-પિતા સગાઈ અને લગ્ન સમયે જ્યાં રહેતા હતા તે સ્થળ છે કે કેમ, જ્યાં તે હાલમાં રહે છે.

૯. તેની સામે અપીલકર્તાએ જણાવ્યું છે કે કેવી રીતે, લગ્ન પછી તરત જ, તેણીને સમજાયું કે તે તેના અભિગમમાં ખૂબ જ હઠીલો હતો.ગર્ભાવસ્થાના સમયે પણ તેણીની ઘણી સતામણી કરવામાં આવતી હતી.જ્યારે તેમણે જુબાની આપી ત્યારે તેમની દીકરી ૮ વર્ષની હતી.પુત્રી માતા સાથે રહેતી રહી કારણ કે, લગભગ ૩ મહિનાના સમયગાળામાં, તેણીને વૈવાહિક ઘર છોડવાની ફરજ પડી હતી.પ્રતિવાદીનું માનસિક વલણ એ છે કે તે તેના સાસુ-સસરા પાસે રહેવાથી ખૂબ જ ખુશ થશે કારણ કે પત્ની કમાણી કરી રહી છે.તે પોતાની જાતને વ્યક્ત કરવા માટે પૂરતો ઉદ્દત હતો કે જો પત્ની પૂરતી કમાણી કરી રહી હોય તો પતિએ કમાવવાની જરૂર નથી.તેમણે લાંબા સમય સુધી સહન કર્યું હતું.તેણે વર્ષ ૨૦૦૪માં છૂટાછેડા પણ માંગ્યા હતા, પરંતુ વર્ષ ૨૦૦૮માં જ્યારે તેના પિતાનું અવસાન થયું ત્યારે પતિ ક્યારેય અંતિમ સંસ્કારમાં પણ હાજર રહ્યો ન હતો.તે ૧૦ દિવસ પછી એક મિનિટ માટે એક વાર આવ્યો હતો.તેમણે પોતાનો શોક પણ વ્યક્ત કર્યો ન હતો અને ન તો સમય પસાર કર્યો હતો.આવા આઘાતજનક સમયગાળા દરમિયાન પણ તેઓ એવા સંદેશા મોકલતા હતા જે સંપૂર્ણપણે અપ્રિય હતા.તેમણે જાહેર સ્થળોએ અને જાહેર કાર્યક્રમો દરમિયાન વૈવાહિક અધિકારોની પુનઃસ્થાપનાની તેમની માંગણીઓ પર શોક વ્યક્ત કર્યો હતો અને બીજી તરફ તેમણે તેમનું શારીરિક અપમાન કરવાની તક ક્યારેય ગુમાવી ન હતી.તેણીએ તેની સામે સી. આર. નંબર ૭૩/૨૦૧૦ દ્વારા પણ ફરિયાદ કરી હતી.તેમણે સ્પષ્ટ રીતે અને કોઈપણ વિરોધ વિના જાહેરાત કરી હતી કે તેઓ

અપીલકર્તા અને તેમની પુત્રીની સંભાળ રાખવાની તેમની જવાબદારીઓ પૂરી કરશે નહીં.ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા ૨૯/૪/૨૦૦૮ પર દીકરી માટે ૨૦૦૦ રૂપિયાની ભરણપોષણની રકમનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.તેણીએ ભારપૂર્વક કહ્યું છે કે તેણી હંમેશાં ત્યજી દેવામાં આવી હતી અને કોઈ કારણ કે તુક વગર, આ ઓક્ટોબર ૨૦૦૩ થી થયું હતું.તેણીની વિગતવાર કોસ એક્ઝામિનેશનમાં, તેણી સંમત થઈ હતી કે તેણીએ તેના માતાપિતા સાથે જોડાવાના ૭ વર્ષ પછી છૂટાછેડા માટે દાવો કર્યો હતો.તેમણે ૨૦૦૭માં તેમનું પી. એચ. ડી. પૂર્ણ કર્યું અને ૧૯૯૯માં તેઓ એડહોક લેક્ચરર હતા અને ૨૦૦૭માં તેઓ મુલાકાતી લેક્ચરર હતા.તે ગણિતનું શિક્ષણ પણ આપે છે.તેઓ સર્વજનિક કોલેજ ઓફ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ ટેકનોલોજીમાં લેક્ચરર છે.મામા જગદીશભાઈ ઘિવાલાએ અપીલકર્તાને ટેકો આપતા પુરાવા આપ્યા છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, પરિવારે પૂરતા લાંબા સમય સુધી રાહ જોઈ, એવું વિચારીને કે દરેક મુદ્દો સમય જતાં સમાપ્ત થઈ શકે છે.જો કે, કંઈ થયું ન હતું અને પ્રતિવાદી તરફથી આ વર્તન ધીમે ધીમે યુવાન પુત્રી અને અપીલકર્તાના મનને પણ અસર કરી રહ્યું હતું તે ધ્યાનમાં લેતા, ખાસ કરીને, અપીલકર્તાના પિતાના અવસાન પછી, તેણે છૂટાછેડા માટે આ અપીલને પસંદ કરવાનું પસંદ કર્યું હતું.

૧૦. અમે નોંધ્યું છે કે કોસ એક્ઝામિનેશનમાં અપીલકર્તા સામે તેના લગ્નેતર સંબંધો હોવાના અથવા તેણીને પ્રતિવાદીને ત્યજી દેવાયા હોવાના આરોપો અંગે

કંઈ નથી.આ પુરાવા સાથે, કોર્ટ એવું માનતી ન હતી કે કાયદાની કલમ ૧૩ હેઠળ ગણાયેલા આધારો અપીલકર્તાને હુકમનામું મેળવવાનો હકદાર બનાવશે.ફેમિલી કોર્ટ અનુસાર, પરિત્યાગના આધારે છૂટાછેડાનો હુકમનામું મેળવવા માટે, બે શરતો પૂરી કરવાની જરૂર છે, એક છે અલગ થવાની હકીકત અને બે છે સ્થાયી રીતે સહવાસનો અંત લાવવાનો ઇરાદો.કોર્ટ અનુસાર, બીજી શરત અરજદાર દ્વારા સાબિત કરવામાં આવી ન હતી.વર્ષ ૨૦૦૯માં પ્રતિવાદી દ્વારા વૈવાહિક અધિકારોની પુનઃસ્થાપના માટે આપવામાં આવેલી નોટિસ એ આધાર છે જેણે અદાલતને એમ કહીને ભાર મૂક્યો હતો કે તે પત્ની અને પુત્રીને તેની સાથે રાખવા તૈયાર અને તૈયાર છે.તેમણે અપીલકર્તાના પિયરમાં 'ઘરજમાઈ' તરીકે રહેવાની ઇચ્છા પણ વ્યક્ત કરી છે અને જો એમ હોય તો, એવું ન કહી શકાય કે તેણે પ્રતિવાદીને છોડી દીધો છે અને કાયમી ધોરણે સહવાસનો અંત લાવવાનો ઇરાદો હતો.અદાલતે એ પણ નોંધ્યું છે કે ૨૦૧૪ (૨) જી. એલ. આર. ૧૨૨૩ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે બિનબેન પુત્ર કુલિનભાઈ શાહ વિરુદ્ધ કુલિનભાઈ ચંદ્રવદન શાહના કેસમાં આ અદાલતે એવું માન્યું છે કે જ્યાં લગ્નજીવન સુધારી ન શકાય તે હદ સુધી ભાંગી પડ્યું છે અને પરિસ્થિતિ એવા તબક્કે પહોંચી ગઈ છે કે જ્યાંથી પરત ફરવું (પુનઃમેળ શક્ય) નથી ત્યાં, પતિ/પત્ની દ્વારા ઇનકાર કરવા માટે સંબંધ તોડવાનો ઇનકાર માત્ર ફૂરતા સમાન છે. તેમ છતાં, અપીલકર્તા પત્ની દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા અદાલત તરફ દોરી જશે નહીં એવું કહીને કે લગ્ન સમારકામની બહાર તૂટી ગયા છે અથવા તે

પાછા ન આવવાના તબક્કે પહોંચી ગયા છે, તેણે દાવાને બરતરફ કરવાનું પસંદ કર્યું છે.

૧૧. અમારા મતે, કૌટુંબિક અદાલતના તર્કમાં સંપૂર્ણ ભૂલ છે.પ્રતિવાદીનું સતત વર્તન વૈવાહિક જીવન ચાલુ ન રાખવાનો તેનો ઇરાદો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે એટલું જ નહીં, પરંતુ યોગ્ય સેવા હોવા છતાં આ અદાલત સમક્ષ હાજર ન રહેવાનું તેનું અનુગામી વર્તન પણ આ પાસાને વધુ સમર્થન આપે છે.પક્ષકારોના નિવેદનો, જેની અહીં અગાઉ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, તેનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં લેખિત નિવેદનમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોમાં, અપીલકર્તાના ચારિત્ર્ય અંગે ગંભીર આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે કે તેણીના માત્ર લગ્નેતર સંબંધો જ નથી, પરંતુ, મધ્યરાત્રિએ જુદા જુદા પુરુષ સભ્યો સાથે પક્ષો માટે જતા હતા અને કોસ એક્ઝામિનેશનમાં, પ્રતિવાદી સ્પષ્ટ હતો કે તેણે કોઈ પણ સમયે, કંઈપણ જોયું નથી અને ન તો તેની પાસે આ સંબંધમાં કોઈ પુરાવા છે.ત્રણ મહિનાના સહવાસનો ખૂબ જ ટૂંકો સમયગાળો છોડીને જન્મ તરફ દોરી ગયો હોવા છતાં, પછીનો સમયગાળો એ વાતનો પુરાવો છે કે તેણે કેવી રીતે માત્ર દેશ છોડવાનું જ પસંદ કર્યું નથી, પરંતુ પત્ની અથવા પુત્રી (જેનો આ વૈવાહિક વિવાદમાં કોઈ વાંક કે દોષ ન હતો) ની ક્યારેય સંભાળ ન લેવાનું સુનિશ્ચિત કર્યું છે.પ્રતિવાદી દ્વારા કોઈપણ તબક્કે આગળ કોઈ પગલાં લીધા વિના વૈવાહિક અધિકારની પુનઃસ્થાપનાની તેમની ગંભીર સૂચનાએ ટ્રાયલ કોર્ટને દુઃખ પહોંચાડ્યું છે.આ

કદાચ એટલા માટે આપવામાં આવ્યું હતું કારણ કે વર્ષ ૨૦૦૮માં જ કોર્ટ દ્વારા દીકરી માટે ભરણપોષણનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.કદાચ એ ખાતરી કરવા માટે કે તેણે તે જવાબદારી પણ નિભાવવાની જરૂર નથી, આવી નોટિસ આપવામાં આવી હોવાનું જણાય છે.અમારા મતે, પુરાવાઓની જે રીતે પ્રશંસા કરવી જરૂરી હતી તે રીતે ન કરવામાં કોર્ટ દ્વારા ગંભીર ભૂલ કરવામાં આવી છે.તેથી, આ અદાલતે વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશમાં દખલ કરવાની અને ફૂરતાના આધારે છૂટાછેડાનો હુકમનામું આપવાની જરૂર છે.

૧૨. કાલક્રમિક ઘટનાઓને જ્યારે નિષ્પક્ષતાથી જોવામાં આવે છે ત્યારે તે સ્પષ્ટપણે સંબંધમાં મૂળભૂત આદર અને ઉષ્મા દર્શાવવામાં પ્રતિવાદીની નિષ્ફળતાના એકમાત્ર સૌથી મોટા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે.કોઈ પણ સ્ત્રીને તેના નજીકના સંબંધ અને ખાસ કરીને જીવનસાથીના હાથે સૌથી ખરાબ આઘાત અથવા ફૂરતા ભોગવવી પડે છે તે છે ચારિત્ર્ય પર કલંક અને તે પણ, જ્યારે તે તેના પોતાના ઊંડા પૂર્વગ્રહોને પ્રતિબિંબિત કરતી ધારણા અને ધારણાનું પરિણામ હોય.તે ઉપરાંત, ઓછામાં ઓછો ૩ મહિનાનો સહવાસનો સમયગાળો અને ૨૦૦૦ રૂપિયાની ઓછી રકમના અનિવાર્ય યોગદાન સાથે માતા દ્વારા ખભા પર ઉઠાવવામાં આવેલી પુત્રીની જવાબદારી એ ફાળો આપનાર પરિબળો છે જે ફૂરતાના આ આઘાતમાં વધારો કરશે.

૧૩. ઘણું પાણી વહી ગયું છે અને જીવન બંનેને બે અલગ-અલગ ભાગોમાં લઈ ગયું છે જ્યાં એક જ છત નીચે મળવું અને રહેવું અશક્ય બની ગયું છે. આ કાનૂની સંબંધ દરમિયાન આ કઠોર સત્યને સમજ્યા વિના અપીલકર્તા અને તેની પુત્રીના જીવનને વધુ સ્થાપિત કરવા સમાન હશે. આવા સંબંધો પરોક્ષ રીતે પરિવારના સભ્ય માટે પણ ભારે વેદના પેદા કરે છે, વર્ષોથી ફૂરતાની ઘટનાઓ પર વધુ તપાસ કર્યા વિના, અમે ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદામાં દખલ કરવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ, જે જરૂરી ચિંતા સાથે પુરાવાની પ્રશંસા કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યા છે અને સ્પષ્ટ તથ્યો પર યોગ્ય રીતે કાયદો લાગુ કરવા પર.

૧૪. આ તબક્કે, નિર્ણયો માટે સંદર્ભ જરૂરી રહેશે, જેના પર આધાર રાખવામાં આવે છે.

૧૫. વિજય કુમાર રામચંદ્ર ભાટે (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો છે કે લગ્નના નિર્વાહ દરમિયાન ચરિત્ર હનન અને છૂટાછેડાની કાર્યવાહી ફૂરતા સમાન હશે અને તે ફૂરતાના આધારે છૂટાછેડાની પત્નીની અરજીને સમર્થન આપશે. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષની બાબતમાં જ્યારે પત્ની દ્વારા ફૂરતાના આધારે લગ્ન વિખેરવા માટે હિંદુ મેરેજ એક્ટ (ટૂંકમાં "એક્ટ") ની કલમ ૧૩ (૧) (i-a) હેઠળ છૂટાછેડાની આવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી, ત્યારે પતિએ પત્ની સામે અનૈતિકતા, અન્ય વ્યક્તિ સાથે અશ્લીલ પરિચય અને લગ્નેતર સંબંધોનો

આરોપ લગાવ્યો હતો.કોસ એક્ઝામિનેશનમાં સૂચનો દ્વારા પતિએ અસભ્ય પ્રયાસ કર્યો.સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે પછી ભલે તે આરોપો લેખિત નિવેદનોમાં સુધારાની માંગ કરીને પાછા ખેંચવામાં આવ્યા હોય, જેને તે સુધારાઓને અમલમાં મૂકીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી જેનું કોઈ પરિણામ નહીં આવે.ભારતીય પરિસ્થિતિઓમાં જોવામાં આવે તો, આવા ખોટા આક્ષેપો સૌથી ખરાબ અપમાન, પક્ષના ચરિત્ર, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા અને દરજ્જા પર ગંભીર હુમલો સમાન છે.અદાલતે વધુમાં એવું પણ માન્યું હતું કે પત્ની સામે કરવામાં આવેલી ફૂરતાનો પ્રશ્ન, જ્યારે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે આક્ષેપ અને નિંદા જે પ્રકૃતિમાં ફૂર છે, જ્યારે પત્ની સામે ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે જ નુકસાનકારક અસર કરશે.સર્વોચ્ચ અદાલતના શબ્દોમાં:

“પ. ડૉ. એન. જી. દાસ્તાને વિરુદ્ધ શ્રીમતી એસ. દસ્તાને કેસમાં આ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે અરજદાર પર પોતાની અરજી પુરવાર કરવાનો બોજો રહે છે કે પ્રતિવાદીએ અરજદાર પ્રત્યે ફૂરતા દર્શાવી હતી અને કાયદા હેઠળ વૈવાહિક કેસોમાં જરૂરી સાબિતીનું ધોરણ વાજબી શંકાની બહાર ફૂરતાનો આરોપ સ્થાપિત કરવા માટે નથી, પરંતુ તે જાણવા માટે વિવિધ સંભાવનાઓનું વજન કરવાનું છે કે શું પ્રાધાન્ય કથિત હકીકતના અસ્તિત્વની તરફેણમાં છે કે કેમ.ફૂરતાનું સ્વરૂપ શું છે જે સાબિત કરવું જરૂરી છે તે અંગે પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે અંગ્રેજી

કાયદા હેઠળની જરૂરિયાતથી વિપરીત, જે જીવન, અંગ અથવા સ્વાસ્થ્યને જોખમ ઊભું કરવા માટે આવા પાત્રની હોવી જોઈએ જેથી આવા જોખમની વાજબી આશંકાને જન્મ આપે, આ અધિનિયમ હેઠળની અદાલતોએ માત્ર એ જોવાનું છે કે શું અરજદારે સાબિત કર્યું છે કે પ્રતિવાદીએ અરજદાર સાથે એવી ફૂરતા સાથે વ્યવહાર કર્યો છે કે જે ધ્યાનમાં રાખીને વાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે તે સાથે રહેવું હાનિકારક અથવા હાનિકારક હશે, પરિણામે આરોગ્ય, પ્રતિષ્ઠા, કામગીરીને નુકસાન અથવા ઈજા થવાની શક્યતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને. કારકિર્દી અથવા તેના જેવી.

૬. વી. ભગત વિરુદ્ધ ડી. ભગત (શ્રીમતી) માં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૩ (૧) (i-a) માં માનસિક ફૂરતાને વ્યાપક રીતે એવા વર્તન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે જે અન્ય પક્ષને એવી માનસિક પીડા અને વેદના આપે છે જે તે પક્ષ માટે અન્ય સાથે રહેવાનું શક્ય બનાવશે નહીં અને પક્ષકારો પાસેથી વાજબી રીતે પણ સાથે રહેવાની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી અથવા અન્યાયી પક્ષને આવા વર્તનને સહન કરવા અને અન્ય પક્ષ સાથે રહેવાનું ચાલુ રાખવા માટે વાજબી રીતે કહી શકાતી નથી. માનસિક ફૂરતા એવી છે કે જે અન્યાયી પક્ષના સ્વાસ્થ્યને નુકસાન પહોંચાડે છે તે સાબિત કરવું પણ જરૂરી માનવામાં આવતું ન હતું. તે એક એવો કેસ હતો જેમાં પતિએ વ્યભિચારના આધારે

પત્ની સામે છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કરી હતી.ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં પત્ની દ્વારા દાખલ કરાયેલા લેખિત નિવેદનમાં, તેણીએ આરોપ લગાવ્યો હતો કે પતિ "માનસિક આભાસથી પીડાતો હતો", કે તેનું "અસ્વસ્થ મન હતું. જેના માટે તેને નિષ્ણાત માનસિક સારવારની જરૂર હતી", અને કે તે "પેરાનોઈડ ડિસઓર્ડર" વગેરેથી પીડાતો હતો, અને કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન તેને ઘણા પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હતા કે અરજદાર અને તેના દાદા સહિત તેના પરિવારના ઘણા સભ્યો પાગલ હતા અને આખા પરિવારમાં ગાંડપણનો દોર ચાલી રહ્યો હતો.તે ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં છે, જોકે આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે પત્ની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો સાબિત થયા નથી, પત્ની દ્વારા પતિ સામે કરવામાં આવેલા વળતા આક્ષેપો ચોક્કસપણે એવી માનસિક કૂરતા છે કે ત્યારબાદ પતિને પત્ની સાથે રહેવા માટે વાજબી રીતે કહી શકાતો નથી.પતિ, એવું પણ માનવામાં આવ્યું હતું કે, તે કહેવું વાજબી ગણાશે કે તેના માટે પત્ની સાથે રહેવું શક્ય નથી.પત્ની તેના પતિ સાથે રહેવા માંગે છે તે વલણને નકારી કાઢતાં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે તે જાણીજોઈને સંપૂર્ણપણે અકુદરતી અને વાજબી વ્યક્તિની સમજણની બહારની મુદ્રાનો ઢોંગ કરી રહી હતી અને એવું માન્યું હતું કે આવા સંજોગોમાં સ્પષ્ટ નિષ્કર્ષ એ હોવો જોઈએ કે તેણે દુઃખમાં જીવવાનો

સંકલ્પ કર્યો છે જેથી પતિ માટે પણ જીવનને દયનીય નરક બનાવી શકાય.

૭. પહેલા જે પ્રશ્નનો જવાબ આપવો જરૂરી છે તે એ છે કે શું લેખિત નિવેદનમાં અપીલકર્તા પતિ દ્વારા પત્નીના નિવેદનો, આક્ષેપો અને ચરિત્ર હનન એ કાયદાની કલમ ૧૩ (૧) (i-a) હેઠળ છૂટાછેડાના દાવાને ટકાવી રાખવા માટે માનસિક ફૂરતા છે. આ સંબંધમાં કાયદાની સ્થિતિ સારી રીતે સ્થિર થઈ ગઈ છે અને જાહેર કર્યું છે કે લગ્ન બહારની વ્યક્તિ સાથે અનૈતિકતા અને અભદ્ર પરિચિતતાના ઘૂણાસ્પદ આક્ષેપો અને લગ્નેતર સંબંધોના આક્ષેપો એ પાત્ર, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા, દરજ્જા તેમજ પત્નીના સ્વાસ્થ્ય પર ગંભીર હુમલો છે. એક શિક્ષિત ભારતીય પત્નીના સંદર્ભમાં જોવામાં આવતા અને ભારતીય પરિસ્થિતિઓ અને ધોરણો દ્વારા ન્યાય કરવામાં આવતા, પત્નીના વિશ્વાસઘાતના આવા આક્ષેપ, અપમાન અને ફૂરતાનું સૌથી ખરાબ સ્વરૂપ હશે, જે કાયદાકીય ફૂરતાને સાબિત કરવા માટે પૂરતું છે, જે પત્નીના દાવાને સમર્થન આપે છે. લેખિત નિવેદનમાં કરવામાં આવેલા અથવા તપાસ દરમિયાન અને પ્રતિપરીક્ષા દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા આવા આક્ષેપો કાયદાની જરૂરિયાતને સંતોષે છે તે પણ આ અદાલત દ્વારા નિશ્ચિતપણે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. આવા આક્ષેપોના સંબંધિત ભાગોમાંથી પસાર થતાં, અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે

કૌટુંબિક અદાલત તેમજ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણોમાં કોઈ અપવાદ લઈ શકાય નહીં.આપણે જોઈએ છીએ કે તેઓ એવી ગુણવત્તા, તીવ્રતા અને પરિણામ ધરાવે છે કે જે વૈવાહિક કાયદામાં ફૂરતાની સુધારેલી વિભાવના સમાન માનસિક પીડા, વેદના અને પીડાનું કારણ બને છે, જે ગંભીર અને કાયમી વિક્ષેપ પેદા કરે છે અને પત્નીને ખૂબ જ દુઃખ પહોંચાડે છે અને વાજબી રીતે સમજે છે કે તેના માટે એવા પતિ સાથે રહેવું જોખમી હશે જે તેને આ રીતે ઠપકો આપી રહ્યો હતો અને વૈવાહિક ઘરની ભરણપોષણ અશક્ય બનાવી રહ્યો હતો.”

૧૬. વિશ્વનાથ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, અદાલતે કાયદાની કલમ ૧૩ (૧) (i-a) હેઠળ ફૂરતાની તપાસ કરી છે કે ફૂરતા માનવ વર્તન સાથે અવિભાજ્ય જોડાણ ધરાવે છે અને તે હંમેશા સામાજિક સ્તર અથવા વાતાવરણ પર આધારિત હોય છે જેમાં પક્ષો જોડાયેલા હોય છે, તેમની જીવનશૈલી, સંબંધો, સ્વભાવ અને લાગણીઓ કે જે તેમના સામાજિક દરજ્જાની શરતો છે.

૧૭. અહીં એવો કેસ હતો જેમાં પત્નીનું વર્તન અખબારોમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે તેનો પતિ સ્ત્રીવાદી અને દારૂડિયા છે તેમજ લગ્નેતર સંબંધોના આક્ષેપો પણ કરવામાં આવ્યા હતા અને કલમ ૪૯૪ અને ૪૯૮-એ આઈ. પી. સી. હેઠળ ફોજદારી મુકદ્દમામાં તેની સામે કાર્યવાહી કરવાના પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા,

જે આખરે નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને ઊંડી માનસિક પીડા, વેદના, વેદના અને હતાશાનું કારણ બન્યા હતા.આ, કોર્ટના જણાવ્યા અનુસાર છૂટાછેડા માટેના આધારો બનાવ્યા હતા.સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંબંધિત ફરો નીચે મુજબ છે:

“૨૨. 'ફૂરતા' અભિવ્યક્તિ માનવ વર્તન અથવા માનવ વર્તન સાથે અવિભાજ્ય જોડાણ ધરાવે છે.તે હંમેશા સામાજિક સ્તર અથવા પક્ષો કેવા વાતાવરણ સાથે સંકળાયેલા છે, તેમની જીવનશૈલી, સંબંધો, સ્વભાવ અને લાગણીઓ કે જે તેમની સામાજિક સ્થિતિ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી છે તેના પર નિર્ભર રહે છે.

૨૩. સિરાજમોહમ્મદખાન જન્મમોહમદખાન વિરુદ્ધ હાફિઝુન્નિસા ચાસિંખાન અને અન્ય એક કેસમાં, બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે શ્રીમતી પંચો વિરુદ્ધ રામ પ્રસાદમાં વર્ણવ્યા મુજબ કાનૂની ફૂરતાની વિભાવનાને મંજૂરી આપી હતી, જેમાં તે આ રીતે જણાવવામાં આવ્યું હતું:(પંચો કેસ, એ. આઈ. આર. પાનું ૪૩, પેરા ૩)

“૩.....કાનૂની ફૂરતાની વિભાવનામાં સામાજિક વિભાવના અને જીવનધોરણના ફેરફારો અને પ્રગતિ અનુસાર ફેરફારો થાય

છે.આપણી સામાજિક વિભાવનાઓની પ્રગતિ સાથે, આ સુવિધાએ કાયદાકીય માન્યતા પ્રાપ્ત કરી છે કે બીજા લગ્ન અલગ રહેઠાણ અને અલગ ભરણપોષણ માટે પૂરતો આધાર છે.વધુમાં, કાનૂની ક્ષૂરતા સ્થાપિત કરવા માટે, શારીરિક હિંસાનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી નથી.

સતત દુર્વ્યવહાર, વૈવાહિક સંભોગની સમાપ્તિ, અભ્યાસની ઉપેક્ષા, પતિ તરફથી ઉદાસીનતા અને પતિ દ્વારા પત્નીની અનૈતિકતા હોવાનો દાવો એ બધા પરિબલો છે જે પત્નીના સ્વાસ્થ્યને નબળી પાડી શકે છે.”

અહીં એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ઉપરોક્ત અવલોકનો હિંદુ પરિણીત મહિલાઓના અલગ રહેઠાણ અને ભરણપોષણના અધિકાર અધિનિયમ (૧૯/૧૯૪૬) સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે કરવામાં આવ્યા હતા.આ અદાલતે, પેસેજ ફરીથી રજૂ કર્યા પછી, નિરીક્ષણ કર્યું છે કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશે માનસિક ક્ષૂરતાના સાચા પાસા અને હેતુ પર આંગળી મૂકી છે.

૨૪. શોભા રાની વિરુદ્ધ મધુખર રેડ્ડી [૩] ના કેસમાં, કાયદાની કલમ ૧૩ (૧) (આઈએ) હેઠળ 'ક્ષૂરતા' સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, આ

અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે ઉપરોક્ત જોગવાઈ 'ફૂરતા' ને વ્યાખ્યાયિત કરતી નથી અને તેને વ્યાખ્યાયિત કરી શકાતી નથી. 'ફૂરતા' માનસિક અથવા શારીરિક, ઇરાદાપૂર્વકની અથવા અજાણતાં હોઈ શકે છે. જો તે ભૌતિક છે, તો કોર્ટને તેને નક્કી કરવામાં કોઈ સમસ્યા નહીં થાય. તે હકીકત અને ડિગ્રીનો પ્રશ્ન છે. જો તે માનસિક હોય, તો સમસ્યા મુશ્કેલી રજૂ કરે છે. ત્યારબાદ ખંડપીઠે નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું: (એસ. સી. સી. પાનું ૧૦૮ પેરા ૪)

“૪....પ્રથમ, ફૂર વ્યવહારની પ્રકૃતિ વિશે તપાસ શરૂ થવી જોઈએ. બીજું, જીવનસાથીના મન પર આવી સારવારની અસર. શું તે વાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે તે અન્ય સાથે રહેવાનું હાનિકારક અથવા હાનિકારક હશે. આખરે, વર્તનની પ્રકૃતિ અને ફરિયાદ કરનાર જીવનસાથી પર તેની અસરને ધ્યાનમાં રાખીને નિષ્કર્ષ કાઢવાની બાબત છે. જો કે, એવા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે કે જ્યાં ફરિયાદ કરાયેલ વર્તન પૂરતું ખરાબ હોય અને તે ગેરકાયદેસર અથવા ગેરકાયદેસર હોય. પછી અન્ય જીવનસાથી પરની અસર અથવા હાનિકારક અસરની તપાસ અથવા વિચારણા કરવાની જરૂર નથી. આવા કિસ્સાઓમાં, જો વર્તન પોતે સાબિત થાય અથવા સ્વીકારવામાં આવે તો ફૂરતા સ્થાપિત થશે.”

૨૫. આમ કહીને, આ અદાલતે આધુનિક સમયમાં જીવનમાં નોંધપાત્ર પરિવર્તન અને વૈવાહિક ફરજો અને જવાબદારીઓમાં મોટા ફેરફાર વિશે અવલોકન કર્યું.એવું જોવા મળ્યું છે કે:(એસ. સી. સી. પાનું ૧૦૮, પેરા ૫)

“૫..... જ્યારે જીવનસાથી જીવનમાં અથવા સંબંધોમાં જીવનસાથી દ્વારા ફૂરતાના વર્તન વિશે ફરિયાદ કરે છે, ત્યારે અદાલતે જીવનમાં ધોરણની શોધ કરવી જોઈએ નહીં.એક કેસમાં ફૂરતા તરીકે કલંકિત તથ્યોના સમૂહ બીજા કિસ્સામાં ન પણ હોઈ શકે.કથિત ફૂરતા મોટાભાગે પક્ષો કેવા પ્રકારના જીવન માટે ટેવાયેલા છે અથવા તેમની આર્થિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિઓ પર આધારિત હોઈ શકે છે.તે તેમની સંસ્કૃતિ અને માનવીય મૂલ્યો પર પણ આધાર રાખે છે જેને તેઓ મહત્વ આપે છે.”

૨૬. શોભા રાનીના કેસમાં તેમના આધિપત્યે શેલ્ડન વિરુદ્ધ શેલ્ડનમાં કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો જેમાં લોર્ડ કેનિંગે જણાવ્યું હતું કે, "ફૂરતાની શ્રેણીઓ બંધ નથી".ત્યારબાદ ખંડપીઠે આગળ કહ્યું કે:(શોભા રાની કેસ, એસ. સી. સી. પાનું ૧૦૯, પરિચ્છેદ ૫-૬)

“પ... દરેક કેસ અલગ હોઈ શકે છે.આપણે એવા મનુષ્યના વર્તન સાથે વ્યવહાર કરીએ છીએ જે સામાન્ય રીતે સમાન નથી.મનુષ્યમાં ફૂરતાની રચના કરી શકે તેવા વર્તનની કોઈ મર્યાદા નથી.ફરિયાદ કરાયેલ વર્તનને સહન કરવાની માનવીય વર્તણૂક, ક્ષમતા અથવા અસમર્થતાના આધારે કોઈપણ સંજોગોમાં નવી પ્રકારની ફૂરતા ઊભી થઈ શકે છે.આ ફૂરતાનું અદભૂત ક્ષેત્ર છે.

૬. આ પ્રારંભિક નિરીક્ષણોનો હેતુ એ વાત પર ભાર મૂકવાનો છે કે વૈવાહિક કેસોમાં અદાલત પારિવારિક જીવનના આદર્શો સાથે સંબંધિત નથી.અદાલતે માત્ર સંબંધિત જીવનસાથીઓને સમજવાની જરૂર છે કારણ કે પ્રકૃતિએ તેમને બનાવ્યાં છે, અને તેમની ચોક્કસ ફરિયાદ પર વિચાર કરવો પડશે.જેમ કે લોર્ડ રાઈડે ગોલિન્સ વિરુદ્ધ ગોલિન્સમાં અવલોકન કર્યું છે (તમામ ER પાનું ૯૭૨ G-H)

“....વૈવાહિક બાબતોમાં આપણે વસ્તુનિષ્ઠ ધોરણો સાથે વ્યવહાર કરતા નથી, વાજબી પુરુષ (અથવા વાજબી સ્ત્રી) ના ધોરણથી નીચે આવવું એ વૈવાહિક ગુનો નથી.અમે આ

પુરુષ અથવા આ સ્ત્રી સાથે વ્યવહાર કરી રહ્યા છીએ.”

(મૂળમાં ભાર)

૨૭. વી. ભગત વિરુદ્ધ ડી. ભગત કેસમાં, બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે (હિન્દુ) લગ્ન કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૬ પછી કલમ ૧૦ અને ૧૩ (૧) (આઈ. એ.) માં થયેલા સુધારાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને એવું માન્યું હતું કે અગાઉની જરૂરિયાત કે આવી ફૂરતાએ જીવનસાથીના મનમાં વાજબી આશંકા પેદા કરી છે કે તે/તેણી માટે બીજા સાથે રહેવું હાનિકારક અથવા હાનિકારક રહેશે તે હવે આવશ્યકતા નથી.ત્યારબાદ, આ અદાલતે કલમ ૧૩ (૧) (આઈ. એ.) માં વિચાર્યા મુજબ માનસિક ફૂરતાની રચના શું છે તેની સાથે વ્યવહાર કરવા માટે આગળ વધ્યું અને અવલોકન કર્યું કે ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં માનસિક ફૂરતાને વ્યાપક રીતે તે વર્તન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે જે અન્ય પક્ષને એવી માનસિક પીડા અને વેદના આપે છે જે તે પક્ષ માટે બીજા સાથે રહેવાનું શક્ય બનાવશે નહીં.તેને અલગ રીતે કહીએ તો, માનસિક ફૂરતા એવી પ્રકૃતિની હોવી જોઈએ કે પક્ષો સાથે મળીને રહેવાની વાજબી અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.પરિસ્થિતિ એવી હોવી જોઈએ કે અન્યાયી પક્ષને આવા વર્તનને સહન કરવા અને અન્ય પક્ષ સાથે રહેવાનું ચાલુ રાખવા માટે વાજબી રીતે કહી શકાતું નથી.આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચતી વખતે એવું વધુ અવલોકન

કરવામાં આવ્યું હતું કે, પક્ષકારોની સામાજિક સ્થિતિ, શૈક્ષણિક સ્તર, તેઓ જે સમાજમાં ચાલે છે, જો તેઓ પહેલેથી જ અલગ રહેતા હોય તો પક્ષકારોની ક્યારેય એક સાથે રહેવાની શક્યતા અથવા અન્યથા અને અન્ય તમામ સંબંધિત તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.એક કેસમાં ફૂરતા શું છે તે બીજા કેસમાં ફૂરતા ન હોઈ શકે અને તે દરેક કેસમાં તે કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવું પડશે.તે ઉપરાંત, આક્ષેપો અને આક્ષેપો જે સંદર્ભમાં કરવામાં આવે છે તેની તપાસ થવી જોઈએ.એ નોંધવું જોઈએ કે, ઉપરોક્ત કેસમાં, આ અદાલતે લેખિત નિવેદનમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાઓમાંથી વિસ્તૃત રીતે ટાંક્યા હતા અને એવું માન્યું હતું કે ઉપરોક્ત આક્ષેપો અને પ્રતિ આક્ષેપો બચાવની સામાન્ય અરજીના ક્ષેત્રમાં ન હતા અને તે માનસિક ફૂરતા સમાન હતા.

૨૮. પ્રવીણ મહેતા વિરુદ્ધ ઈન્દરજીત મહેતામાં, એવું માનવામાં આવ્યું છે કે માનસિક ફૂરતા એ મનની સ્થિતિ છે અને પતિ-પત્નીમાંથી એક સાથે બીજાના વર્તન અથવા વર્તણૂકની પેટર્નને કારણે લાગણી અનુભવે છે.માનસિક ફૂરતા સીધી પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરી શકાતી નથી અને તે જરૂરી છે કે કેસની હકીકતો અને સંજોગો પરથી તારણ કાઢવામાં આવે.એક જીવનસાથીમાં બીજાના વર્તનને કારણે થતી વેદના, નિરાશા અને

હતાશાની લાગણીની પ્રશંસા માત્ર તે હાજર હકીકતો અને સંજોગોનું મૂલ્યાંકન કરીને કરી શકાય છે જેમાં વૈવાહિક જીવનના બે ભાગીદારો જીવી રહ્યા છે.(પરવીન મહેતા કેસ, એસ. સી. સી. પી. ૭૧૬, પેરા ૨૧).રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓમાંથી બહાર આવતા તથ્યો અને સંજોગોનું મૂલ્યાંકન કરવાનું છે અને તે પછી, છૂટાછેડાની અરજીમાં અરજદાર બીજાના વર્તનને કારણે માનસિક ક્ષૂરતાને આધિન છે કે કેમ તે અંગે વાજબી તારણ કાઢવું પડશે.

૨૯. વિજયકુમાર રામચંદ્ર ભાટે વિરુદ્ધ નીલા વિજયકુમાર ભાટેમાં, એવું મંતવ્ય આપવામાં આવ્યું છે કે તીક્ષ્ણતા સાથે કરવામાં આવેલ સભાન અને ઇરાદાપૂર્વકનું નિવેદન અને તે પણ લેખિત નિવેદન દ્વારા રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યું છે, તેને આટલું હળવાશથી અવગણી શકાય નહીં અથવા બાજુ પર મૂકી શકાય નહીં.

૩૦. એ. જયચંદ્ર વિરુદ્ધ અનીલ કૌરમાં એવો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે કે માનસિક ક્ષૂરતાનો પ્રશ્ન ચોક્કસ સમાજના વૈવાહિક સંબંધોના ધોરણો, તેમના સામાજિક મૂલ્યો, દરજ્જો અને પર્યાવરણ કે જેમાં તેઓ રહે છે તેના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ.જો જીવનસાથીના વર્તનથી, તે સ્થાપિત થાય છે અને/અથવા કાયદેસર રીતે તારણ કાઢી શકાય છે કે

જીવનસાથીની વર્તણૂક એવી છે કે તે અન્ય જીવનસાથીના મનમાં તેના અથવા તેણીના માનસિક કલ્યાણ વિશે આશંકા પેદા કરે છે, તો તે ફૂરતા સમાન હશે. માનસિક ફૂરતાની વિભાવના સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, ફૂર વર્તણૂકની પ્રકૃતિ અને જીવનસાથીના મનમાં આવી વર્તણૂકની અસર વિશે તપાસ શરૂ થવી જોઈએ. તે જોવાનું રહેશે કે શું વર્તન એવું છે કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ તેને સહન નહીં કરે.

૩૧. વિનીતા સક્સેના વિરુદ્ધ પંકજ પંડિતમાં, એવો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે કે કલમ ૧૩ (૧) (આઈ. એ.) ના હેતુઓ માટે માનસિક ફૂરતાની રચના શું છે તે આવી ઘટનાની આંકડાકીય ગણતરી પર અથવા ફક્ત આવા વર્તનની સતત પ્રક્રિયા પર આધાર રાખશે નહીં, પરંતુ વ્યક્તિએ ખરેખર તેની તીવ્રતા, ગંભીરતા અને કલંકિત અસરને જોવી પડશે જ્યારે એકવાર પણ તેનો સામનો કરવામાં આવે અને અનુકૂળ વૈવાહિક ઘર જાળવવા માટે જરૂરી માનસિક વલણ પર તેની હાનિકારક અસર પડે.

૩૨. સમર ઘોષ વિરુદ્ધ જયા ઘોષ કેસમાં, આ અદાલતે અગાઉના નિર્ણયોનું સર્વેક્ષણ કર્યા પછી અને અંગ્રેજી, અમેરિકન, કેનેડિયન અને ઓસ્ટ્રેલિયન કેસોમાં માનસિક ફૂરતાનો સમાવેશ કરતી ફૂરતાની

વિભાવનાનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી અવલોકન કર્યું છે કે:(એસ. સી. સી.
પૃષ્ઠો ૫૪૫-૫૪૬, પેરા ૯૯-૧૦૦)

“૯૯....માનવ મન અત્યંત જટિલ છે અને માનવ વર્તન પણ એટલું
જ જટિલ છે.તેવી જ રીતે, માનવ ચાતુર્યની કોઈ મર્યાદા નથી,
તેથી, સમગ્ર માનવ વર્તનને એક વ્યાખ્યામાં આત્મસાત કરવું
લગભગ અશક્ય છે.એક કિસ્સામાં જે ફૂરતા છે તે બીજા કિસ્સામાં
ફૂરતા ન પણ હોઈ શકે.ફૂરતાનો ખ્યાલ દરેક વ્યક્તિમાં તેના ઉછેર,
સંવેદનશીલતાનું સ્તર, શૈક્ષણિક, પારિવારિક અને સાંસ્કૃતિક
પૃષ્ઠભૂમિ, નાણાકીય સ્થિતિ, સામાજિક દરજ્જો, રિવાજો,
પરંપરાઓ, ધાર્મિક માન્યતાઓ, માનવીય મૂલ્યો અને તેમની મૂલ્ય
પ્રણાલીના આધારે અલગ અલગ હોય છે.

૧૦૦. આ સિવાય માનસિક ફૂરતાનો ખ્યાલ સ્થિર ન રહી શકે. તે
સમય જતાં, પ્રિન્ટ અને ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયા અને મૂલ્ય પ્રણાલી
વગેરે દ્વારા આધુનિક સંસ્કૃતિની અસર સાથે બદલાવા માટે
બંધાયેલો છે.હવે જે માનસિક ફૂરતા હોઈ શકે છે તે સમય પસાર
થયા પછી માનસિક ફૂરતા ન પણ રહી શકે અથવા તેનાથી ઊલટું
પણ.વૈવાહિક બાબતોમાં માનસિક ફૂરતા નક્કી કરવા માટે ક્યારેય

કોઈ સ્ટ્રેઈટજેકેટ ફોર્મ્યુલા અથવા નિશ્ચિત પરિમાણો હોઈ શકતા નથી.કેસનો ચુકાદો આપવાની સમજદાર અને યોગ્ય રીત એ હશે કે તેની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર તેનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે."

૩૩. સુમન કપૂર વિરુદ્ધ સુધીર કપૂર કેસમાં, ક્ષેત્રના વિવિધ નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, આ અદાલતે એ હકીકતની નોંધ લીધી હતી કે પત્નીએ વૈવાહિક જવાબદારીઓ નિભાવવાની અવગણના કરી હતી અને વધુમાં, મધ્યસ્થીની કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, પતિને તેના વકીલ દ્વારા નોટિસ મોકલી હતી જેમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે તેની યુએસએમાં બીજી પત્ની છે જેની ઓળખ છુપાવવામાં આવી હતી.આ આરોપ એ હકીકત પર આધારિત હતો કે તેના આવકવેરાના વળતરમાં પતિએ તેની પત્નીનો "સામાજિક સુરક્ષા નંબર" નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જે પત્નીનો નહોતો, પરંતુ એક અમેરિકન મહિલાનો હતો.પતિએ ખુલાસો આપ્યો કે તે માત્ર ટાઈપોગ્રાફિકલ ભૂલ હતી અને બીજું કંઈ નહીં.ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે "સામાજિક સુરક્ષા નંબર" માં ભૂલનો અનુચિત લાભ ઉઠાવતા, પત્નીએ ગંભીર આરોપ લગાવવાની હદ સુધી ગયા હતા કે પતિએ એક અમેરિકન મહિલા સાથે લગ્ન કર્યા હતા, જેમનો "સામાજિક સુરક્ષા નંબર" પતિના આવકવેરાના વળતરમાં ખોટી રીતે

લખવામાં આવ્યો હતો.આ હકીકતને આ અદાલત સાથે પણ તોલવામાં આવી હતી અને એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે પત્નીનું આખું વર્તન માનસિક ક્ષૂરતા સમાન હતું.

૩૪. માનસિક ક્ષૂરતાને લગતા કાયદાના ઉપરોક્ત ઉચ્ચારણને ધ્યાનમાં રાખીને, તે કેસની તપાસ કરવી જોઈએ કે હાથમાં વાસ્તવિક માનસિક ક્ષૂરતા છે કે નહીં, પરંતુ, એક નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે, ઉપરોક્ત તપાસ ત્યારે જ કરી શકાય છે જ્યારે તારણો વિકૃત, ગેરવાજબી, ભૌતિક રેકૉર્ડની વિરુદ્ધ હોય અથવા સંબંધિત સામગ્રીની બિન-વિચારણા પર આધારિત હોય.આપણે અહીં નોંધ કરી શકીએ કે ઉચ્ચ અદાલતે એક વાક્યમાં, નીચેની અદાલતોના ચુકાદા અને હુકમનામામાં દખલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને કહ્યું છે કે તે હકીકતના સહવર્તી તારણો પર આધારિત છે.અભિગમની વિકૃતિની અરજી ઉઠાવવામાં આવી હોવા છતાં તેને સ્વીકારવામાં આવી ન હતી.

૩૫. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે આ અદાલતે, કુલવંત કૌર વિરુદ્ધ ગુરદિયાલ સિંહ માન કેસમાં એવું માન્યું છે કે બીજી અપીલમાં, હકીકતનો નિષ્કર્ષ, ભલે ખોટો હોય, તેને સામાન્ય રીતે ખલેલ પહોંચાડવામાં આવશે નહીં, પરંતુ જ્યાં તે જોવા મળે છે કે તારણો ખોટા પરીક્ષણ અને ધારણાઓ અને

અનુમાનોના આધારે દૂષિત થાય છે અને પરિણામે તેમાં વિફૂતિનું તત્વ સામેલ છે, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલત આ મુદ્દાને ઉકેલવા માટે તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હશે.વિફૂતિ સંબંધિત મુદ્દો કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નના દાયરામાં આવે છે.ગોવિંદરાજુ વિરુદ્ધ મરિયમ્મનમાં પણ આવો જ મત વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે.

૩૬. મેજર સિંહ વિરુદ્ધ રતન સિંહ કેસમાં એવું જોવા મળ્યું છે કે જ્યારે નીચેની અદાલતોએ અસ્વીકાર્ય આધારો પર પુરાવાને નકારી કાઢ્યા હતા અને નકારી કાઢ્યા હતા, ત્યારે સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૦ હેઠળ અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે નીચેની અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો કાયદામાં ટકાઉ છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવાની હાઈકોર્ટની ફરજ છે.

૩૭. વિધાધર વિરુદ્ધ માણિકરાવ કેસમાં એવો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે કે બીજી અપીલમાં ઉચ્ચ અદાલતે હકીકતના સહવર્તી તારણોને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં સિવાય કે તે બતાવવામાં આવે કે નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધાયેલા તારણો કોઈ પુરાવા પર આધારિત નથી અથવા રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર, કોઈ વાજબી વ્યક્તિ તે નિષ્કર્ષ પર આવી શકતી નથી.આપણે અહીં નોંધ કરી શકીએ છીએ કે માત્ર પુરાવાના આધારે અન્ય

ઢ્રષ્ટિકોણ શક્ય છે, તેથી ઉચ્ચ અદાલત સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૦૦ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.અબ્દુલ રહીમ વિરુદ્ધ કર્ણાટક વીજળી બોર્ડના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદાથી અમારો આ ઢ્રષ્ટિકોણ મજબૂત થયો છે.

૩૯. હાલમાં, મુખ્ય મુદ્દા પર, એટલે કે, શું અપીલકર્તા-પતિએ તેને છૂટાછેડા માટે હુકમનામું મેળવવા માટે હકદાર બનાવવા માટે માનસિક કૂરતા માટે કેસ કર્યો હતો.આ તબક્કે, અમે નિઃશંકપણે કહી શકીએ કે ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ પ્રથમ અપીલ અદાલતે પતિ વતી ટાંકવામાં આવેલા મોટાભાગના સાક્ષીઓના પુરાવા પર આ આધાર પર અવિશ્વાસ કર્યો છે કે તેઓ રસ ધરાવતા સાક્ષી છે.વૈવાહિક વિવાદમાં, બહારના લોકો આવે અને જુબાની આપે તેવી અપેક્ષા રાખવી અયોગ્ય રહેશે.પરિવારના સભ્યો અને ક્યારેક સંબંધીઓ, મિત્રો અને પડોશીઓ સૌથી કુદરતી સાક્ષી હોય છે.જુબાનીની સત્યતાની વસ્તુનિષ્ઠ પરિમાણો પર તપાસ થવી જોઈએ અને સાક્ષીઓ જીવનસાથીમાંથી કોઈની સાથે સંબંધિત છે તે આધાર પર તેને ઓવરબોર્ડ ન ફેંકવું જોઈએ.નીચેની અદાલતો દ્વારા અપવાદ લેવામાં આવ્યો છે કે ઘરના નોકરોની તપાસ થવી જોઈએ અને તે શ્રેષ્ઠ શક્ય પુરાવાને દબાવવા સમાન છે.

૪૦. આ ઉપરાંત, લેખિત નિવેદનમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૪ હેઠળ પત્ની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા કેસને બરતરફ કરવો, સામાજિક દરજ્જાને ધ્યાનમાં રાખીને ભૌતિક બાબતોનો નિર્ણય ન લેવો, માનસિક બનાવટ, વાતાવરણ અને તે પછીની ઘટનાઓને એ આધાર પર નકારી કાઢવી કે તેઓ છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કર્યા પછીના છે અને તેના પર આધાર ન રાખવા માટે તુરંત કારણો પણ આપે છે, અમે વિચારીએ છીએ કે, "અભિગમની વિકૃતિ" પર પરીક્ષણને પાત્ર છે.ઉપરોક્ત સિવાય, એક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન જે ઊભો થાય છે તે એ છે કે શું નીચેની અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો કે જેમાં લેખિત નિવેદનમાં અપીલકર્તા-પતિના નીતા ગુજરાતી સાથે લગ્નેતર સંબંધનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે અને તેથી, તે માનસિક કૂરતાની રચના કરશે નહીં તે વિકૃત અને અસ્વીકાર્ય અથવા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાના આધારે ન્યાયી છે.આ એવા પાસાઓ છે જેની તપાસ કરવાની અને યોગ્ય રીતે તપાસ કરવાની જરૂર છે."

૧૮. સમર ઘોષ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે તે લગ્નના પુનઃપ્રાપ્ત ન કરી શકાય તેવા ભંગાણનો કેસ હતો, એક પક્ષે લગ્ન ભંગાણ છતાં સંબંધો તોડવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.અદાલતે સતત અલગતાના લાંબા સમયગાળાની નોંધ લીધી, એવું માનવા માટે કે તે વાજબી રીતે તારણ કાઢી

શકાય છે કે વૈવાહિક બંધન સમારકામની બહાર હતું.કાનૂની બંધન દ્વારા સમર્થિત હોવા છતાં લગ્ન એક કાલ્પનિક બની જાય છે.સંબંધ તોડવાનો ઇનકાર કરવાથી, આવા કિસ્સામાં કાયદો લગ્નની પવિત્રતાની સેવા નહીં કરે, તેનાથી વિપરીત તે પક્ષકારોની લાગણીઓ અને લાગણીઓ માટે ઓછો આદર દર્શાવે છે અને તે માનસિક ક્ષૂરતા તરફ પણ દોરી જશે.અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું, જેમાં તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે વૈવાહિક જીવનના વિવિધ બનાવો અપીલકર્તા-પતિ સામે ગંભીર માનસિક ક્ષૂરતા તરફ દોરી ગયા હતા.અદાલતે માનસિક ક્ષૂરતાના ઉદાહરણો પણ આપ્યા હતા કે કેટલાક દષ્ટાંતરૂપ ઉદાહરણો છે, જો કે તે વૈવાહિક સંદર્ભમાં માનસિક ક્ષૂરતા સમાન વર્તણૂકના સંપૂર્ણ નથી.આ સંબંધમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના સંબંધિત તારણો અને નિરીક્ષણોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ છે:-

“૩૮. સ્થાયી કાયદાના પ્રકાશમાં આપણે બંને ચુકાદાઓની વિવેચનાત્મક તપાસ કરીએ તે પહેલાં, ક્ષૂરતાની વિભાવનાને સમજવી અને સમજવી અનિવાર્ય બની ગઈ છે.

૩૯. શોર્ટર ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરી 'ક્ષૂરતા' ને 'ક્ષૂર બનવાની ગુણવત્તા; દુઃખ પહોંચાડવાનો સ્વભાવ; બીજાની પીડામાં આનંદ અથવા ઉદાસીનતા; નિર્દયતા; કઠોર હૃદય' તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

૪૦. "માનસિક કૂરતા" શબ્દને બ્લેક લૉ ડિક્શનરી [૮મી આવૃત્તિ, ૨૦૦૪] માં નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

"માનસિક કૂરતા-છૂટાછેડાના આધાર તરીકે, એક જીવનસાથીનું વર્તન (વાસ્તવિક હિંસાનો સમાવેશ કરતું નથી) જે એવી વેદના પેદા કરે છે કે તે અન્ય જીવનસાથીના જીવન, શારીરિક સ્વાસ્થ્ય અથવા માનસિક સ્વાસ્થ્યને જોખમમાં મૂકે છે.

૪૧. કૂરતાના ખ્યાલનો સારાંશ હેલ્સબરીના લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ [વોલ્યુમ ૧૩, ચોથી આવૃત્તિ પેરા ૧૨૬૯] માં નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યો છે:

"કૂરતાના તમામ કિસ્સાઓમાં સામાન્ય નિયમ એ છે કે સમગ્ર વૈવાહિક સંબંધોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ, અને તે નિયમ વિશેષ મૂલ્ય ધરાવે છે જ્યારે કૂરતામાં હિંસક કૃત્યો નહીં પરંતુ હાનિકારક નિંદા, ફરિયાદો, આક્ષેપો અથવા તાનાઓનો સમાવેશ થાય છે. એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં કોઈ હિંસા ટાળી શકાતી નથી, ત્યાં કૃત્યો અથવા આચરણની અમુક શ્રેણીઓ બનાવવાની દ્રષ્ટિએ ન્યાયિક ઘોષણાઓને એવી પ્રકૃતિ અથવા ગુણવત્તા ધરાવતી

અથવા અભાવ તરીકે ધ્યાનમાં લેવી અનિચ્છનીય છે જે તેમને ફૂરતા સમાન તમામ સંજોગોમાં સક્ષમ અથવા અસમર્થ બનાવે છે; કારણ કે તે તેના સ્વભાવને બદલે વર્તનની અસર છે જે ફૂરતાની ફરિયાદનું મૂલ્યાંકન કરવામાં સર્વોચ્ચ મહત્વ ધરાવે છે. એક જીવનસાથી બીજા પ્રત્યે ફૂરતા માટે દોષિત છે કે કેમ તે અનિવાર્યપણે હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને અગાઉ નક્કી કરવામાં આવેલા કેસોમાં બહુ ઓછું, જો કોઈ હોય તો, મૂલ્ય હોય છે. અદાલતે પક્ષકારોની શારીરિક અને માનસિક સ્થિતિ તેમજ તેમની સામાજિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ, અને એક જીવનસાથીના વ્યક્તિત્વ અને વર્તનની બીજા જીવનસાથીના મન પરની અસરને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ, પતિ-પત્ની વચ્ચેના તમામ બનાવો અને ઝઘડાઓને તે દ્રષ્ટિકોણથી તોલવું જોઈએ; વધુમાં, કથિત વર્તનની તપાસ ફરિયાદીની સહનશક્તિ માટેની ક્ષમતા અને તે ક્ષમતા બીજા જીવનસાથીને કેટલી હદ સુધી ખબર છે તેના પ્રકાશમાં થવી જોઈએ. ફૂરતા માટે દુષ્ટ હેતુ આવશ્યક નથી પરંતુ તે એક મહત્વપૂર્ણ તત્વ છે જ્યાં તે બહાર નીકળે છે.

જરૂર. ૨૪ અમેરિકન જ્યુરિસપ્રુડેન્સ ૨ ડી માં, "માનસિક ફૂરતા" શબ્દને નીચે પ્રમાણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

"માનસિક કૂરતા એ કોઈના જીવનસાથી પ્રત્યેના ઉશ્કેરણી વિનાના વર્તનનો એક માર્ગ છે જે શરમ, અપમાન અને વેદનાનું કારણ બને છે જેથી જીવનસાથીનું જીવન દયનીય અને અસહ્ય બને.વાદીએ પ્રતિવાદી તરફથી વર્તનનો માર્ગ બતાવવો આવશ્યક છે જે વાદીના શારીરિક અથવા માનસિક સ્વાસ્થ્યને જોખમમાં મૂકે છે જેથી સતત સહવાસ અસુરક્ષિત અથવા અયોગ્ય બને, જો કે વાદીએ શારીરિક દુર્વ્યવહારના વાસ્તવિક ઉદાહરણો સ્થાપિત કરવાની જરૂર નથી.

પર. આ અદાલત દ્વારા પરવીન મહેતા વિરુદ્ધ ઈન્દરજીત મહેતા એસ. સી. સી. માં માનસિક કૂરતાની પણ તપાસ કરવામાં આવી છે.૭૧૬-૧૭ પેરા ૨૧ જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

"કલમ ૧૩ (૧) (i-a) ના હેતુ માટે કૂરતાને એક જીવનસાથી દ્વારા બીજા પ્રત્યેના વર્તન તરીકે લેવી જોઈએ, જે જીવનસાથીના મનમાં વાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે તે અથવા તેણી માટે બીજા સાથે વૈવાહિક સંબંધ ચાલુ રાખવો સલામત નથી.માનસિક કૂરતા એ મનની સ્થિતિ છે અને અન્ય દ્વારા વર્તન અથવા વર્તણૂકીય

પેટર્નને કારણે પતિ-પત્નીમાંથી એક સાથે લાગણી થાય છે.શારીરિક ક્ષૂરતાના કેસથી વિપરીત, માનસિક ક્ષૂરતાને સીધા પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરવી મુશ્કેલ છે.તે કેસની હકીકતો અને સંજોગો પરથી તારણ કાઢવાની બાબત છે.એક જીવનસાથીમાં બીજાના વર્તનને કારણે થતી વેદના, નિરાશા અને હતાશાની લાગણીની પ્રશંસા માત્ર તે હાજર હકીકતો અને સંજોગોનું મૂલ્યાંકન કરીને કરી શકાય છે જેમાં વૈવાહિક જીવનના બે ભાગીદારો જીવી રહ્યા છે.ઉપસ્થિત હકીકતો અને સંજોગોમાંથી સંકલિત રીતે તારણ કાઢવું પડશે.માનસિક ક્ષૂરતાના કિસ્સામાં ગેરવર્તણૂકનું ઉદાહરણ અલગથી લેવું અને પછી પ્રશ્ન ઊભો કરવો કે શું આવી વર્તણૂક માનસિક ક્ષૂરતાનું કારણ બનવા માટે પૂરતી છે કે કેમ તે યોગ્ય અભિગમ રહેશે નહીં.અભિગમ એ હોવો જોઈએ કે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓમાંથી બહાર આવતી હકીકતો અને સંજોગોની સંચિત અસર લેવી જોઈએ અને પછી છૂટાછેડાની અરજીમાં અરજદાર બીજાના વર્તનને કારણે માનસિક ક્ષૂરતાનો ભોગ બન્યો છે કે કેમ તે અંગે વાજબી તારણ કાઢવું જોઈએ.

૫૩. આ કેસમાં કોર્ટે એમ પણ કહ્યું હતું કે પતિ-પત્ની અલગ થયા પછી ઘણા વર્ષો વીતી ગયા છે.આ સંજોગોમાં તે વાજબી રીતે અનુમાન કરી શકાય છે કે પક્ષો વચ્ચેના લગ્ન અપરિવર્તનીય રીતે તૂટી ગયા છે.

૫૪. એ. જયચંદ્ર વિરુદ્ધ અનીલ કૌર કેસમાં કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:(એસ. સી. સી. પીપી. ૨૯-૩૦, પેરા ૧૦ & ૧૨-૧૩)

"૧૦.આ કાયદામાં "ફૂરતા" શબ્દની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી નથી. ફૂરતા શારીરિક અથવા માનસિક હોઈ શકે છે.ફૂરતા કે જે લગ્નના વિસર્જન માટેનો આધાર છે તેને જીવન, અંગ અથવા સ્વાસ્થ્ય, શારીરિક અથવા માનસિક માટે જોખમ ઊભું કરે છે અથવા આવા જોખમની વાજબી આશંકાને જન્મ આપે છે તેવા પાત્રના ઈરાદાપૂર્વકના અને અન્યાયી વર્તન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે.માનસિક ફૂરતાનો પ્રશ્ન ચોક્કસ સમાજના વૈવાહિક સંબંધોના ધોરણોના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ જેમાં પક્ષો સંબંધિત છે, તેમના સામાજિક મૂલ્યો, દરજ્જો, પર્યાવરણ જેમાં તેઓ રહે છે.ઉપર નોંધ્યા મુજબ ફૂરતામાં માનસિક ફૂરતાનો સમાવેશ થાય છે, જે વૈવાહિક ભૂલના દાયરામાં આવે છે.ફૂરતા શારીરિક હોવી જરૂરી નથી.જો જીવનસાથીના વર્તનમાંથી, તે જ સ્થાપિત થાય છે

અને/અથવા કાયદેસર રીતે નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય છે કે જીવનસાથીની વર્તણૂક એવી છે કે તે અન્ય જીવનસાથીના મનમાં, તેના અથવા તેણીના માનસિક કલ્યાણ વિશે આશંકા પેદા કરે છે, તો આ વર્તન ફૂરતા સમાન છે. લગ્ન જેવા નાજુક માનવીય સંબંધોમાં, કેસની સંભાવનાઓ જોવી પડે છે. શંકાના પડછાયાની બહારની વિભાવના સાબિતી, ફોજદારી સુનાવણીઓ પર લાગુ થવી જોઈએ અને નાગરિક બાબતો પર નહીં અને ચોક્કસપણે પતિ અને પત્ની જેવા નાજુક વ્યક્તિગત સંબંધોની બાબતો પર નહીં. તેથી, વ્યક્તિએ જોવું પડશે કે કેસમાં સંભાવનાઓ શું છે અને કાનૂની ફૂરતા માત્ર હકીકતની બાબત તરીકે જ નહીં, પરંતુ અન્યના કૃત્યો અથવા ભૂલોને કારણે ફરિયાદી જીવનસાથીના મન પરની અસર તરીકે શોધવી પડશે. ફૂરતા શારીરિક અથવા શારીરિક અથવા માનસિક હોઈ શકે છે. શારીરિક ફૂરતામાં, મૂર્ત અને સીધા પુરાવા હોઈ શકે છે, પરંતુ માનસિક ફૂરતાના કિસ્સામાં તે જ સમયે સીધા પુરાવા ન પાછા હોઈ શકે. એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં કોઈ સીધો પુરાવો નથી, અદાલતોએ માનસિક પ્રક્રિયા અને પુરાવાઓમાં બહાર લાવવામાં આવેલી ઘટનાઓની માનસિક અસરની તપાસ કરવી જરૂરી છે. તે આ દ્રષ્ટિકોણમાં છે કે વ્યક્તિએ વૈવાહિક વિવાદોમાં પુરાવાને ધ્યાનમાં લેવો પડશે.

૧૨. ફૂરતાની રચના કરવા માટે, ફરિયાદ કરાયેલ વર્તન "ગંભીર અને ભારે" હોવું જોઈએ જેથી તે નિષ્કર્ષ પર આવી શકે કે અરજદારના જીવનસાથી પાસેથી અન્ય જીવનસાથી સાથે રહેવાની વાજબી અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.તે "વિવાહિત જીવનના સામાન્ય ઘસારો અને આંસુ" કરતાં વધુ ગંભીર કંઈક હોવું જોઈએ.સંજોગો અને પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં લેતા વર્તનની તપાસ કરવી પડશે જેથી તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય કે શું ફરિયાદ કરાયેલ વર્તન વૈવાહિક કાયદામાં ફૂરતા સમાન છે કે કેમ.ઉપર નોંધ્યા મુજબ, પક્ષોની સામાજિક સ્થિતિ, તેમનું શિક્ષણ, શારીરિક અને માનસિક સ્થિતિ, રિવાજો અને પરંપરાઓ જેવા અનેક પરિબલોની પૃષ્ઠભૂમિમાં આચરણને ધ્યાનમાં લેવું પડશે.ચોક્કસ વ્યાખ્યા આપવી અથવા સંજોગોનું સંપૂર્ણ વર્ણન કરવું મુશ્કેલ છે, જે ફૂરતાની રચના કરશે.તે એવા પ્રકારનું હોવું જોઈએ કે જે અદાલતના અંતઃકરણને સંતોષ આપે કે અન્ય જીવનસાથીના વર્તનને કારણે પક્ષકારો વચ્ચેના સંબંધો એટલા હદ સુધી બગડ્યા હતા કે તેમના માટે માનસિક વેદના, યાતના અથવા તકલીફ વિના સાથે રહેવું અશક્ય હશે, જેથી ફરિયાદ કરનાર જીવનસાથીને છૂટાછેડા મેળવવાનો હક મળે.શારીરિક હિંસા એ

ફૂરતાની રચના કરવા માટે સંપૂર્ણપણે જરૂરી નથી અને કાયદાની કલમ ૧૦ ના અર્થમાં અતિસંવેદનશીલ માનસિક વેદના અને ત્રાસ પહોંચાડતી સતત વર્તણૂક ફૂરતાની રચના કરી શકે છે. માનસિક ફૂરતામાં અભદ્ર અને અપમાનજનક ભાષાનો ઉપયોગ કરીને મૌખિક દુર્વ્યવહાર અને અપમાનનો સમાવેશ થઈ શકે છે, જે અન્ય પક્ષની માનસિક શાંતિને સતત ખતેલ પહોંચાડે છે.

૧૩. ફૂરતાના આધારે છૂટાછેડાની અરજી સાથે વ્યવહાર કરતી અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે તેની સામેની સમસ્યાઓ મનુષ્યની છે અને છૂટાછેડાની અરજીનો નિકાલ કરતા પહેલા જીવનસાથીના વર્તનમાં મનોવૈજ્ઞાનિક ફેરફારોને ધ્યાનમાં રાખવા પડશે.જો કે, તુરંચ અથવા તુરંચ, આવા વર્તનથી બીજાના મનમાં પીડા થઈ શકે છે.પરંતુ વર્તનને ફૂરતા કહી શકાય તે પહેલાં, તે ચોક્કસ તીવ્રતાને સ્પર્શે તે જરૂરી છે.તે કોર્ટની જવાબદારી છે કે તે ગંભીરતાનું વજન કરે.તે જોવાનું રહેશે કે શું વર્તન એવું હતું કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ તેને સહન નહીં કરે.તે ધ્યાનમાં લેવું પડશે કે શું ફરિયાદીને સામાન્ય માનવ જીવનના એક ભાગ તરીકે સહન કરવા માટે બોલાવવા જોઈએ.દરેક વૈવાહિક વર્તન, જે બીજાને હેરાન કરી શકે છે, તે ફૂરતા ન પણ હોઈ શકે.રોજિંદા લગ્નજીવનમાં પતિ-

પત્ની વચ્ચે થતી તુરછ ચીડ, ઝઘડા પણ ફૂરતા સમાન ન હોઈ શકે.વૈવાહિક જીવનમાં ફૂરતા પાચાવિહોણી હોઈ શકે છે, જે સૂક્ષ્મ અથવા ફૂર હોઈ શકે છે.તે શબ્દો, હાવભાવ અથવા માત્ર મૌન, હિંસક અથવા અહિંસક હોઈ શકે છે.

૯૯. માનવ મન અત્યંત જટિલ છે અને માનવ વર્તન પણ એટલું જ જટિલ છે.તેવી જ રીતે માનવ ચાતુર્યની કોઈ મર્યાદા નથી, તેથી, સમગ્ર માનવ વર્તનને એક વ્યાખ્યામાં આત્મસાત કરવું લગભગ અશક્ય છે.એક કિસ્સામાં જે ફૂરતા છે તે અન્ય કિસ્સામાં ફૂરતા ન પણ હોઈ શકે.ફૂરતાનો ખ્યાલ દરેક વ્યક્તિમાં તેના ઉછેર, સંવેદનશીલતાનું સ્તર, શૈક્ષણિક, પારિવારિક અને સાંસ્કૃતિક પૃષ્ઠભૂમિ, નાણાકીય સ્થિતિ, સામાજિક દરજ્જો, રિવાજો, પરંપરાઓ, ધાર્મિક માન્યતાઓ, માનવીય મૂલ્યો અને તેમની મૂલ્ય પ્રણાલીના આધારે અલગ અલગ હોય છે.

૧૦૦. આ સિવાય માનસિક ફૂરતાનો ખ્યાલ સ્થિર ન રહી શકે. તે સમય જતાં, પ્રિન્ટ અને ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયા અને મૂલ્ય પ્રણાલી વગેરે દ્વારા આધુનિક સંસ્કૃતિની અસર સાથે બદલાવા માટે બંધાયેલો છે.હવે જે માનસિક ફૂરતા હોઈ શકે છે તે સમય પસાર થયા પછી માનસિક ફૂરતા ન રહી શકે અથવા તેનાથી વિપરીત.વૈવાહિક બાબતોમાં માનસિક ફૂરતા

નક્કી કરવા માટે ક્યારેય કોઈ સ્ટ્રેઈટ-જેકેટ ફોર્મ્યુલા અથવા નિશ્ચિત પરિમાણો હોઈ શકતા નથી.ઉપરોક્ત પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને તેના વિશિષ્ટ તથ્યો અને સંજોગો પર તેનું મૂલ્યાંકન કરવું એ કેસનો ચુકાદો આપવાની સમજદાર અને યોગ્ય રીત હશે.

૧૦૧. માર્ગદર્શન માટે કોઈ સમાન ધોરણ ક્યારેય નિર્ધારિત કરી શકાતું નથી, તેમ છતાં આપણે માનવ વર્તનના કેટલાક ઉદાહરણોની ગણતરી કરવી યોગ્ય માનીએ છીએ જે 'માનસિક ક્ષૂરતા' ના કેસો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે સુસંગત હોઈ શકે છે.અનુગામી ફક્કરામાં દર્શાવેલ ઉદાહરણો માત્ર દષ્ટાંતરૂપ છે અને સંપૂર્ણ નથી.

(i) પક્ષકારોના સંપૂર્ણ વૈવાહિક જીવનને ધ્યાનમાં લેતા, તીવ્ર માનસિક પીડા, વેદના અને વેદના જે પક્ષકારો માટે એકબીજા સાથે રહેવાનું શક્ય બનાવશે નહીં તે માનસિક ક્ષૂરતાના વ્યાપક પરિમાણોમાં આવી શકે છે.

((૨) પક્ષકારોના સમગ્ર વૈવાહિક જીવનનું વ્યાપક મૂલ્યાંકન કરવા પર, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે પરિસ્થિતિ એવી છે કે અન્યાયી પક્ષને

આવા વર્તનને સહન કરવા અને અન્ય પક્ષ સાથે રહેવાનું ચાલુ રાખવા માટે વાજબી રીતે કહી શકાતું નથી.

(૩) માત્ર ઠંડક અથવા સ્નેહનો અભાવ ફૂરતા ન હોઈ શકે, વારંવારની અભદ્ર ભાષા, રીતભાત, ઉદાસીનતા અને ઉપેક્ષા એવી હદ સુધી પહોંચી શકે છે કે તે અન્ય જીવનસાથી માટે વિવાહિત જીવનને સંપૂર્ણપણે અસહનીય બનાવે છે.

(૪) માનસિક ફૂરતા એ મનની સ્થિતિ છે.લાંબા સમય સુધી બીજાના વર્તનને કારણે એક જીવનસાથીમાં ઊંડી વેદના, નિરાશા, હતાશાની લાગણી માનસિક ફૂરતા તરફ દોરી શકે છે.

(v) સતત અપમાનજનક અને અપમાનજનક વ્યવહારની ગણતરી જીવનસાથીને ત્રાસ આપવા, અપમાનિત કરવા અથવા દયનીય જીવન આપવા માટે કરવામાં આવે છે.

(vi) એક જીવનસાથીનું અન્યાયી વર્તન અને વર્તન જે વાસ્તવમાં બીજા જીવનસાથીના શારીરિક અને માનસિક સ્વાસ્થ્યને અસર કરે છે.જે

સારવારની ફરિયાદ કરવામાં આવી છે અને તેના પરિણામે જોખમ અથવા આશંકા ખૂબ જ ગંભીર, નોંધપાત્ર અને ભારે હોવી જોઈએ.

(vii) સતત નિંદનીય વર્તન, અભ્યાસિત ઉપેક્ષા, ઉદાસીનતા અથવા વૈવાહિક દયાના સામાન્ય ધોરણથી સંપૂર્ણ વિચલન જે માનસિક સ્વાસ્થ્યને નુકસાન પહોંચાડે છે અથવા ફૂર આનંદ મેળવે છે તે પણ માનસિક ફૂરતા સમાન હોઈ શકે છે.

(viii) વર્તન ઈર્ષ્યા, સ્વાર્થ, માલિકી કરતાં ઘણું વધારે હોવું જોઈએ, જે દુઃખ અને અસંતોષનું કારણ બને છે અને ભાવનાત્મક અસ્વસ્થતા માનસિક ફૂરતાના આધારે છૂટાછેડા આપવાનો આધાર ન હોઈ શકે.

((ix) રોજિંદા જીવનમાં થતી માત્ર તુચ્છ ચીડ, ઝઘડા, વૈવાહિક જીવનનો સામાન્ય બગાડ માનસિક ફૂરતાના આધારે છૂટાછેડા આપવા માટે પૂરતો નથી.

(x) વૈવાહિક જીવનની સંપૂર્ણ સમીક્ષા થવી જોઈએ અને વર્ષોના સમયગાળામાં થોડા અલગ-અલગ બનાવો ફૂરતા સમાન નહીં

હોય.ખરાબ વર્તન એકદમ લાંબા સમય સુધી ટકી રહેવું જોઈએ, જ્યાં સંબંધ એ હદ સુધી બગડ્યો હોય કે જીવનસાથીના કૃત્યો અને વર્તનને કારણે, અન્યાયી પક્ષને હવે અન્ય પક્ષ સાથે રહેવાનું અત્યંત મુશ્કેલ લાગે છે, જે માનસિક ક્ષૂરતા સમાન હોઈ શકે છે.

(xi) જો પતિ તબીબી કારણોસર અને તેની પત્નીની સંમતિ અથવા જાણકારી વિના નસબંધી માટે પોતાને રજૂ કરે અને તેવી જ રીતે જો પત્ની તબીબી કારણોસર અથવા તેના પતિની સંમતિ અથવા જાણકારી વિના નસબંધી અથવા ગર્ભપાત કરાવે, તો જીવનસાથીનું આપું કૃત્ય માનસિક ક્ષૂરતા તરફ દોરી શકે છે.

(xii) કોઈ પણ શારીરિક અસમર્થતા અથવા માન્ય કારણ વિના નોંધપાત્ર સમયગાળા માટે સંભોગ કરવાનો ઇનકાર કરવાનો એકપક્ષીય નિર્ણય માનસિક ક્ષૂરતા સમાન હોઈ શકે છે.

(xiii) લગ્ન પછી પતિ કે પત્નીનો લગ્નથી સંતાન ન લેવાનો એકતરફી નિર્ણય ક્ષૂરતા સમાન હોઈ શકે છે.

(xiv) જ્યાં સતત અલગ રહેવાનો લાંબો સમયગાળો રહ્યો હોય, ત્યાં તે વાજબી રીતે તારણ કાઢી શકાય છે કે વૈવાહિક બંધન સુધારાની બહાર છે.કાનૂની બંધન દ્વારા સમર્થિત હોવા છતાં લગ્ન એક કાલ્પનિક બની જાય છે.તે સંબંધને તોડવાનો ઇનકાર કરીને, આવા કિસ્સાઓમાં કાયદો લગ્નની પવિત્રતાની સેવા કરતો નથી; તેનાથી વિપરીત, તે પક્ષકારોની લાગણીઓ અને લાગણીઓ માટે બહુ ઓછો આદર દર્શાવે છે.આવી પરિસ્થિતિઓમાં, તે માનસિક કૂરતા તરફ દોરી શકે છે.”

૧૯. અહીં એક એવો કેસ છે જ્યાં પક્ષો ૧૬.૫ વર્ષથી વધુ સમયથી અલગ રહેતા હતા.તેથી અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી માનસિક કૂરતાને કારણે વૈવાહિક બંધન સમારકામની બહાર તૂટી ગયું હતું અને તેથી, અદાલતે વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું હતું જેણે છૂટાછેડા માટે અપીલકર્તાના દાવાને ચુકાદો આપ્યો હતો.

૨૦. હાથ પરની બાબતમાં, જે પુરાવા અહીં ઉમેરવામાં આવ્યા છે અને ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમાંથી તદ્દન દેખીતી રીતે દૃશ્યમાન થઈ શકે છે કે ચરિત્ર હનન પતિ દ્વારા ભારે કરવામાં આવ્યું છે.તેમ છતાં, તેણે તેની કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં સ્વીકાર્યું છે કે તેની પાસે પત્ની સામે જંગલી આરોપ લગાવવા માટે પુરાવા નથી, જે આદરપૂર્વક તેની આજીવિકા કમાતી હતી અને ઉપરોક્ત લગ્નમાંથી જન્મેલી

એકમાત્ર પુત્રીની સંભાળ પણ લેતી હતી.જ્યારે પત્ની અને પુત્રીને તેની સૌથી વધુ જરૂર હતી, જ્યારે તેણીએ પોતાના માતા-પિતાને ગુમાવ્યા હતા, તે સમયે તેના સંપૂર્ણ ઠંડક સાથે આ વલણ પણ એવા કેટલાક ઉદાહરણો છે જેણે અપીલકર્તાના મનમાં ઊંડી વેદના, નિરાશા અને હતાશા છોડી દીધી છે.દુર્વ્યવહાર અને અપમાનનો આ સતત માર્ગ અને તેમના વર્તનમાં દર્શાવવામાં આવેલી સંપૂર્ણ આત્મકેન્દ્રિકતા સંબંધિત અદાલતે સંબંધોને તોડવાની વિનંતીને નકારી કાઢતી વખતે અવગણવામાં આવી હતી.સંબંધમાં કંઈ જ બચ્યું નથી, તે અલગ થઈ ગઈ છે અને તેઓ ૧૯ વર્ષથી વધુ સમયથી અલગ રહી રહ્યા છે.તેથી, અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ જે દોરી શકાય છે તે એ છે કે વૈવાહિક બંધન અસ્તિત્વમાં નથી અને માત્ર એવા નિષ્કર્ષ કે જે ચુકાદા અને હુકમ તરીકે દોરવામાં આવી શકે છે તે હસ્તક્ષેપને પાત્ર છે.

૨૧. પરિણામે, વર્તમાન પ્રથમ અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ફેમિલી સ્ટ્યુટ ૨૩૯/૨૦૧૩ માં મુખ્ય ન્યાયાધીશ, ફેમિલી કોર્ટ, સુરતનો તારીખ ૧૨/૧/૨૦૧૩ નો ચુકાદો અને હુકમનામું કાયદાની કલમ ૧૩ (૧) (i-a) હેઠળ ફૂરતાના આધારે રદ અને બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો. ૩/૭/૨૦૦૩ ના રોજ સંપન્ન થયેલા લગ્નને વિસર્જન કરીને વૈવાહિક સંબંધો તોડી નાખવામાં આવે છે.

૨૨. પુત્રી કે જેણે પહેલેથી જ ૧૮ વર્ષ પૂર્ણ કરી લીધા છે અને તેથી, તેણીની કસ્ટડી માટે કોઈ નિર્દેશની જરૂર નથી.તે એક સ્વતંત્ર છોકરી છે, જે પોતાનું જીવન પસંદ કરી શકે છે.

સહી/-

(સોનિયા ગોકાની, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(હેમંત એમ. પ્રચ્છક, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.